Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

LAUSUNTO

Eduskunta
Liikennejaosto

tiistai 5.11.2019 klo 11:00

Päiväys/Datum
4.11.2019

Dnro/Dnr
TRAFICOM/493165/03.03.01/2019

Viite/Referens
HE 29/2019 vp / Asiantuntijapyyntö

Liikenne- ja viestintäviraston asiantuntijalausunto teemasta: Liikenneturvallisuusmaksut ja niiden riittävyys

Eduskunnan liikennejaosto on kutsunut Liikenne- ja viestintäviraston asiantuntijan kuultavaksi liikenneturvallisuusmaksuista ja niiden riittävyydestä käsitellessään hallituksen edistystä eduskunnalle valtion talousavioksi vuodelle 2020. Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa.

Tieliikenteen turvallisuustoiminnan määräraha

Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että tieliikenteen turvallisuuden edistämiseen osoitettu määräraha tulisi pitää jatkossakin aiempien vuosien 9,1 miljoonan tasolla, vaikka liikenneturvallisuusmaksun kertymän ennakoidaan jatkossakin jäävän ehdotettua määrärahaa pienemmäksi.

Määräraha on tarkoitettu yleiseen tieliikenteen turvallisuustoimintaan sekä alueellisiin kehittämishankkeisiin tieliikenteen turvallisuustoiminnan edistämiseen myönnettävästä valtionavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1207/2016) mukaisesti.

Yleisavustuksena annettava valtionavustus on tarkoitettu lailla säädettyjen tieliikenteen turvallisuuden edistämiseen liittyvien tehtävien hoitamiseen (Liikenneturva, Liikennevakuutuskeskuksen Onnettomuustietoinstituutti) sekä Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle tieliikenteen turvallisuuden edistämisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseen.

Hankeavustuksena annettava valtionavustus on tarkoitettu alueellisiin ja paikallisiin tieliikenteen turvallisuutta koskeviin kehittämishankkeisiin ja kokeiluihin sekä tieliikenteen turvallisuustutkimuksiin.

Määrärahan taustalla liikenneturvallisuusmaksu

Laki liikenneturvallisuusmaksusta tuli voimaan 1.1.2017 ja siinä määriteltiin liikenneturvallisuusmaksun määräksi yksi prosentti. Lakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 125/2015) todettiin, että liikennevakuutuksen maksutulon kasvaessa, myös jaettavien määrärahojen kokonaissumma voi kasvaa, ja että valtion talousarviossa voitaisiin myös myöntää määrärahoja enemmän kuin mitä liikenneturvallisuusmaksulla on tuloja kerätty. Liikennevakuutuksen maksutulo on kuitenkin liikennevakuutuslain (460/2016) uudistuksen jälkeen pienentynyt vuodesta 2016 selvästi ja kehitys on ollut vaikeasti ennakoitavaa.

Käsitellessään lakia liikenneturvallisuusmaksusta eduskunta edellytti, että kyseisen lain mukaisella liikenneturvallisuusmaksujärjestelmällä ja avustusten jakamisella

mahdollisesti aiempaa laajemmalle hakijaryhmälle ei vaaranneta vakiintuneen, arvostetun ja hyvin toimivan liikenneturvallisuustyön toimintaa ja jatkuvuutta.

Liikenneturvallisuustyön laaja-alaisuus

Liikenneturvallisuusmaksu kerätään liikennevakuutusyhtiöiden kautta liikennevakuutuksen ottajilta. Valtionavustuksella rahoitettava yleinen liikenneturvallisuustyö kohdistuu kuitenkin laaja-alaisesti kaikkiin liikkujaryhmiin, myös jalan ja pyörällä kulkeviin, lapsiin, nuoriin ja iäkkäisiin.

Jalankulun ja pyöräilyn turvallisuus taajamissa ei ole parantunut toivotusti. Tieliikenteessä on loukkaantunut viime vuosina vakavasti noin 900 henkilöä vuodessa. Auton käyttäjien vakavat loukkaantumiset ovat vähentyneet tällä tarkastelujaksolla, samoin työikäisen väestön vakavat loukkaantumiset. Nuorten, iäkkäiden, jalankulkijoiden, pyöräilijöiden ja mopoilijoiden vakavat loukkaantumiset eivät ole vähentyneet. Kaupungistuminen ja vakavat ilmastotavoitteet korostavat entisestään kävelyn ja pyöräilyn lisäämistä. Suojaamattomiin tienkäyttäjiin ja taajamien liikenneturvallisuuteen kohdistuva työ on siten ensisijaisen tärkeää. Väestön ikääntyminen korostaa laaja-alaisen liikenneturvallisuustyön tarvetta.

Liikenneturva, jonka toimintaa yleisavustuksella rahoitetaan, tekee paitsi valtakunnallista työtä turvallisen liikennekäyttäytymisen ja liikennekulttuurin kehittämiseksi, tarjoaa myös Suomen kunnille asiantuntija-apua, toimintamalleja, materiaalia ja koulutuksia, jota ilman kuntien turvallisuustyön määrä ja laatu laskisi. Liikenneturvan työllä on alueellista kattavuutta ja valtakunnallista vaikuttavuutta.

Yleisavustusta myönnetään myös tie- ja maastoliikenteen tutkintalautakuntatoimintaan, joka tuottaa arvokasta tietoa turvallisuustyön pohjaksi. Kuolemaan johtaneet onnettomuudet ovat vähentyneet, mutta tutkijalautakuntatyölle asetetaan monia muitakin tutkintatarpeita ja uusia tavoitteita: esimerkiksi koulukuljetusten onnettomuudet, vakaviin henkilövahinkoihin johtaneet onnettomuudet ja sellaiset raskaan liikenteen onnettomuudet, joissa on ollut huomattava riski vakaviin seuraamuksiin. Lisäksi muun muassa ajoneuvoteknologian kehittyminen tuo onnettomuustutkintaan jatkuvasti uudenlaisia osaamis- ja järjestelmävaateita.

Hankeavustuksella, jonka kokonaissumma on pieni, voidaan kuitenkin tukea laajasti mm. kuntien liikenneturvallisuustyön kehittymistä. Hankeavustusta on toistaiseksi keskitetty seuraaviin teemoihin: koulumatkojen turvallisuus, kävelyn ja pyöräilyn turvallisuus maankäytön suunnittelussa, nuorten liikenneturvallisuus.

Liikenneturvallisuustyön määrärahan tason säilyttäminen

Rahoitustason säilyttäminen ennallaankin edellyttää toimijoilta toiminnan tehostamista kustannusten noustessa. Määrärahan pienentäminen liikenneturvallisuusmaksutulon tasolle vaarantaisi yleisen turvallisuustyön ja onnettomuustutkinnan laadun, laajuuden ja vaikuttavuuden sekä vaikeuttaisi liikenneturvallisuustyön pitkäjänteistä suunnittelua ja kehittämistä.

Annu Korhonen
Johtava asiantuntija